

AİLE VE AHLAKİ YOZLAŞMA

SAADET PARTİSİ

YAYINLARI

Rapor Sorumlusu

Fatih AYDIN

Danışman

Atik AĞDAĞ

Editör

Hasan BASRİ

Yusuf SUNAR

Yusuf YALANIZ

Raportör

Ahmet POLATOĞLU

Mehmet BİTEN

Tahsin HAZIRBULAN

Yusuf KARAAĞAÇ

Dizgi

ESAM Designer

Kapak Tasarımı

Harun ARSLAN

ISBN

978-605-82300-3-3

Saadet Partisi

Ziyabey Caddesi 1421. Sokak No:15

Balgat/Çankaya - Ankara/Türkiye

www.saadet.org.tr

3. Baskı

Ekim 2017

İçindekiler

Önsöz	4
Giriş	7
Durum Tespiti	8
Amaç	9
Bulgular	11
Aile Yapısı ve Etki Analizi	12
Ahlaki Bozulmanın Aile Üzerindeki Etkileri	13
Gelenek ve Modernite Çatışması	13
Ekonomik ve Sosyal Yapının Bozulması	16
Medya Üzerinden Yapılan Algı İfsadı	18
Göç ve Çarpık Kentleşme	21
Çalışma Hayatının Zorlukları	22
Yasal Düzenlemelerin Eksiklikleri	24
Aile Yapısının Bozulmasıyla Ortaya Çıkan Problemler	25
Aile İçi Şiddet	25
Boşanmalar	26
Bireyselleşme	28
Ahlaki Yozlaşma	29
Psikolojik ve Sosyal Sorunlar	30
Mahremiyet Kaybı	32
Öneriler ve Çözüm Yolları	35
Önleyici Tedbirler	36
Rehabilite Edici Tedbirler	39
Öneriler ve Çözüm Yolları	41
Sonuç	45

Önsöz

Sosyal İşler Başkanlığı olarak, ülkemizde meydana gelen sosyal hadiseleri değerlendirmek ve çözüm yollarını tespit etmek üzere muhtelif meseleler hakkında çalışmalar yapmakta olup bu çalışmaların neticesinde de çeşitli raporlar hazırlamaktayız.

Aile, toplumların temel yapı taşıdır. Bu temel yapı taşı olan aile, yanlış politikalar ve yanlış uygulamalar sebebiyle ciddi anlamda tahrip edilmektedir. Bu tahribatın sebeplerini ve sonuçlarını çeşitli boyutlarıyla ele aldık. Çalışmalarımızın neticesini de bir rapor halinde bilgilerinize sunmuş bulunmaktayız.

Bu raporun hazırlık sürecinde;

Çeşitli ilim adamları, siyasi temsilciler ve sivil toplum kuruluşları yöneticilerinin iştirakiyle “Aile ve Ahlaki Dejenerasyon Çalıştayı” yapıldı.

Yayınlanmış olan raporlar incelendi.

Son istatistiki veriler toplandı.

Hükümetin uygulamaları incelendi.

Milli Görüş partilerinin 1969 yılından itibaren yayınlanan seçim beyannameleri ve parti programları incelendi.

Yapmış olduğumuz bu çalışmanın, kamuoyunun bilgilenmesine ve şuurlanmasına, hükûmete yol göstermesine vesile olmasını temenni ediyorum.

Fatih AYDIN

Sosyal İşler Başkanı
Genel Başkan Yardımcısı

Giriş

Durum Tespiti

Aile, toplumla beraber hem kimliğimizin hem de küresel anlamda medeniyet iddiamızın temel yapı taşıdır. Aile; bireyin, toplumun, devletin ve medeniyetlerin inşa süreçlerinin özünü, hareket noktasını oluşturur. Bundan dolayıdır ki aile yapısı insanlık tarihi boyunca farklı formlarda bulunsada önemini hiçbir zaman yitirmemiştir.

Aile, belirtmiş olduğumuz inşa süreçlerine ek olarak dış tehditlere karşı da bir kalkan, kale durumundadır. Aile yapısını diri ve dinamik tutan toplumlar tüm zor şartlara rağmen öz benliklerini yitirmemişler ve şuurlu bir toplumsal aktarım sağlamışlardır.

İçinde yaşadığımız zaman diliminde, aile mefhumu en badireli dönemlerinden birini yaşamaktadır. Küresel ahlaksızlık eğilimleri ve tekebür, savaşlar, göç, kentleşme, medya vs. gibi baskın unsurlar aile üzerinde önemli çözümlere ve yıkımlara sebep olmaktadır.

Aile ekseninde sosyal ve ekonomik yapının tahribatı da özellikle ülkemizde ve dünyada büyük bir ahlaki kriz olarak kendini göstermiştir. Gücü ve kuvveti merkeze alan Batı dünyasının

empoze ettiği ve diğer toplumlarında “Batılı değerleri üstün gören” anlayışlarından kaynaklanan kökten hasarlı süreçler aile mefhumunu giderek sarsmış ve değersizliğe doğru itmiştir.

Bu minvalde ahlaki yozlaşmanın doğrudan aile ve aileyi oluşturan unsuları etkilemesi toplumu oluşturan diğer tüm kurumlarda da bozulmalara sebebiyet vermiştir. Bundan dolayı siyaset mekanizması, sosyal yapı ve aile; doğru hak anlayışına dayalı bir zihniyet ile topyekûn bir kalkınmaya ihtiyaç duymaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı; ahlaki yozlaşma ve aileyi etkileyen faktörler, aile yapısının bozulmasıyla ortaya çıkan problemler ve bu meseleler üzerine sunulan öneriler ve çözüm yolları üzerine odaklanarak aile ve ahlaki yozlaşma arasındaki ilişkiyi ilmi ve siyasi bir zeminde değerlendirmektir.

Öncelikle gelenekten moderniteye aile yapısı, ailenin ne tür bozulmalara uğradığı ve aile yapısında meydana gelen bozulmalara etki eden ahlaki faktörlerin neler olduğu ve bu bozulmaların bireyde, toplumda ve devlette meydana getirdiği hasarlar tespit edilmiştir.

Daha sonra da milletimizin değer ölçüleri ve medeniyet algısı çerçevesinde aile üzerindeki ahlaki tahribatı ortadan kaldıracak bireysel, toplumsal ve siyasi tedbirler ile çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Bu çalışma ile milli varlığımızın en temel dayanağı olan ailenin, insanlığın ortak bilinci haline dönüşmüş fitri/insani değerlere ve kendi kültürel gerçeklerimiz temellerine dayanan sosyal politika ve mekanizmalar geliştirip zenginleştirilmesi öngörülmüştür.

Bulgular

Aile Yapısı ve Etki Analizi

Aile yapısal olarak öncelikle dayanışma ve iştişarenin, sevgi ve saygının, kültür ve inancın yaşayarak öğrenildiği kadim bir mektep, mikro bir devlet, kutsal bir müessesedir. Bu yönüyle aile; bireylerin yetişmesinde, toplumların yerleşmesinde, devletlerin yaşamasında ve medeniyetlerin yeşermesinde ahlaki eşsiz bir konuma sahiptir.

Ailenin böylesi önemli mevkiine rağmen bazı dönemlerde gerek siyasal, gerek ideolojik, gerekse küresel nedenlerden dolayı aile kurumunda ciddi yıpranmalar meydana gelmiştir. Bu minvalde özellikle 19. yüzyıldan itibaren yaşanan küresel gelişmeler zamanla Batı'nın değerleriyle bütünleşerek emperyalist tahakküme dönüşmüştür. Küresel bir pazar ve mantalite hâkim kılınmak suretiyle mekânlardan yiyeceklere, izlenilen programlardan devlet kurumlarına tüm insanlık bir ahlak buhranı ile karşı karşıya bırakılmıştır. Bundan dolayı insanlık, özellikle aile boyutuyla çıkmaz bir sokağa itilmiştir. Bu durum maalesef milletlerde bireysel, toplumsal ve medeni yaşama ilişkin temel değerlerden yoksun yeni bir kuşağın ortaya çıkmasına kapı aralamıştır.

Tüm insanları ve milletleri doğrudan ilgilendiren aile ve yapısı, faizci kapitalist emperyalist

anlayışın bir ürünü olarak kutsal bir müesseseden çıkar birlikteliğinin temele alındığı bir yapıya hızla dönüşmektedir. Kadın ve erkeğin rol ve görevlerinde toplumsal ve kültürel yapıyı bozucu değişimler yaşanmaktadır. Kadın çalışma alanına hunharca itilmiş, erkek ise aile meşguliyetinden farklı gündemlere çekilmiştir. Buna bağlı olarak aile içindeki tüm dengeler altüst olmuş ve aile bireylerinin bağları zayıflatılmıştır.

Aile yapısı üzerinden ifade edilen bu meseleler aslında milletimizin özünü teşkil eden hakka, adalete ve merhamete dayalı aile anlayışının yeniden hayata geçirilmesi gibi bir medeniyet ihdasını da tekit etmektedir. Bu da ancak insanı merkeze alan “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” anlayışına sahip, ailenin ve fertlerinin tüm fitri/doğal haklarını her türlü ifsada karşı koruyan ve kollayan bir zihniyetin tesisi ile mümkündür.

Ahlaki Bozulmanın Aile Üzerindeki Etkileri

Gelenek ve Modernite Çatışması

Günümüzde aile yapısında yaşanan bozulmanın en önemli nedenlerinden biri bireylerin

yaşam felsefelerindeki değişim ve aile kurumundan beklentilerin önemli ölçüde değişikliğe uğramasıdır. Bu, bir nevi modernitenin dayattığı bir ilişki biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, modernitenin getirdiği yaşam anlayışını benimserken aslında kendinden başkasını önemsemeyen, kimse için fedakârlık yapmayan ve özgür yaşam sloganını kendilerine şiar edinen kişilere dönüşmüşlerdir. Bu, bireyler için “eş”, ”anne”, ”baba” yani “aile” olmanın anlamını yitirmesine neden olmaktadır.

Yaşam felsefesindeki bu değişime paralel olarak evlilikle ilgili beklentilerdeki farklılaşma da aile kurumundaki bozulmaya işaret etmektedir. Nitekim modernite öncesi dönemde evlilik, çok güçlü sosyal ve kültürel bir bağı ifade ederken günümüzde bu boyutuyla gittikçe zayıflamaya başlanmıştır.

Bugün gelenek ile modernite arasında çıkan çatışmadan dolayı geleneksel yapılar büyük hasar görmüştür. Özellikle küresel sömürü sisteminin arzu ettiği yeni insan ve yaşam modeli karşısında duran her türlü yapı itibarsızlaştırılmaktadır. Folklorik bir zemine indirgenmesinin bir sonucu olarak asli niteliğini kaybeden geleneksel yapılar da sadece sembolik bir figüran olarak an-

lamlandırılmıştır. Bilhassa modernitenin, insanın yaratılış gerçekliğine bağlı dengelerini altüst eden yeni dünya tasavvuru ve bu projeye bağlı olarak ürettiği seküler kavramlar ve bu kavramlar karşısında insanın savunmasız kalışı geleneksel yapıların üretme kabiliyetini kaybedip sadece mevcudu muhafaza seviyesine düşmesine de sebebiyet vermiştir.

Bu bakımdan kendi değerlerini ve milli kavramlarını merkeze alan bir hayat modeli planlamak ve aileyi buna göre şekillendirmek gerekmektedir. Modern kültürün çatışmacı bir yaklaşımla bozduğu Allah-insan, insan-insan, din-dünya, dünya ahiret, kadın-erkek ilişkileri yeniden eksenine oturtulmalıdır. Aksi takdirde mutlu, kendisi ve çevresiyle barışık bir insan bulmak neredeyse imkânsızlaşacaktır.

Modern dünyanın ortaya çıkarmaya çalıştığı ve fitrata aykırı yaşam biçimi en çok aile kurumu üzerinde etkili olmuştur. Aile öncelikle bir tüketim unsuru olarak nitelenmiş, ardından da aile kurumunun önemi azaltılarak haz ve heves tatmin merkezli bireysellik yerleştirilmiştir. Bunun neticesi olarak da toplumsal yapı hızlı bir erozyona uğrayarak bütün “değer yargılarını” yitirmeye yüz tutmuştur.

Özellikle coğrafyamızda “Tanzimat” ile birlikte yaşanan modernleşme çalışmaları toplumda ikili bir yaşam biçimi ortaya çıkarmıştır. Bu yaşam biçimlerinin çatışması “toplumsal bütünlüğü” büyük ölçüde yaralamış ve sosyo-ekonomik düzeyde ve siyasal yönelimlerde çift kutuplu bir yapıya sebep olmuştur.

Semantik yönü ile de aileyi modern-seküler haklar üzerinden tanımlamak ve bu ekseninde yasal çerçeveler oluşturmak ailenin en büyük dramı haline gelmiştir.

Ekonomik ve Sosyal Yapının Bozulması

Ekonomik ve sosyal sorunlardan kaynaklanan ve toplumsal bir bunalıma dönüşen aile yapısındaki bozulmaların en önemli sebeplerinden biri toplumun her kademesinde maddi ve manevi kalkınmanın özdeş bir anlayışla yürütülememesidir.

Ekonomik ve sosyal sorunların yetersizlik ve çelişkilerle besleyip büyüttüğü aile huzursuzlukları, yalnız kalan yaşlılar ve çocuklar, aile bölünmeleri her ne kadar spesifik görünse de aslında toplumsal çözümlerin açık tezahürleridir.

Toplumun direnç noktası aile ve dayanışmadır. Bu noktalar, sosyal ve ekonomik politikalarla

birlikte ele alınmadığı için her geçen gün zayıflamakta, ahlaki yozlaşma ve kültürel erozyon özellikle yoksulluktan beslenerek hızla yaygınlaşmaktadır.

Sağlıklı aile yapısını etkileyen en temel problemlerden bir diğeri işsizliktir. İşsizlik oranının yüksek olduğu ülkemizde bu sebepten dolayı aile içi şiddet, boşanmalar, psikolojik bunalımlar sıklıkla görülmeye başlanmıştır. İşsizlik ailede ciddi çatışmaları beraberinde getirmektedir. Eve ekmek götüremeyen baba rolü, açlığa ve sefalete tahammülü kalmamış anne modeli, bu durumun sonuna kadar etkisinde kalan çocuklar milletimizin gerçekliği olmuştur.

Kültürel olarak aile yapısı her ne kadar fertler tarafından korunmaya çalışılsa da ekonomik sıkıntılar aileyi olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle öncelikle işsizlik ortadan kaldırılarak toplumda refah seviyesi yükseltilmeli ve ekonomik ve sosyal sebeplerden kaynaklanan sorunlar minimize edilmelidir. Bunlara bağlı olarak kadının ekonomik getirisi uğruna annelik kurban verilmemelidir.

Günümüzde eğitim, sağlık, konut, ulaşım ve benzeri sorumluluklar ailelere büyük yükler getirmektedir. Ailelerin günlük temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta ciddi güçlüklerle karşılaşması,

toplumun en temel direnç noktası olan ailenin tehdit altında olduğunu gösteren somut yansımalarıdır.

Ekonomik değişimler ailenin yapısını ve özellikle rol dağılımlarında da önemli değişimlere yol açmıştır. Bu olumsuzluklar aileye yeni bir form kazandırmış ve kapitalist odakların bir objesi haline getirmiştir.

Bu gerçeklerden hareketle kalkınma politikalarının, aile politikalarından bağımsız değerlendirilmemesi zarureti ortaya çıkmaktadır.

Medya Üzerinden Yapılan Algı İfsadı

Medya, ülkemizde aile yaşamının önemli bir parçası haline gelmiş durumdadır. Televizyon, internet, müzik, gazete ve dergiler gibi medya araçları bireysel ve toplumsal yapımızda hacimli bir yer işgal etmektedir.

Tüketim kültürünün ağırlıklı olarak medya aracılığı ile insanı bir meta haline getirerek “pazarlama”nın bir boyutu olarak kullanması ve bu kullanım neticesinde oluşturduğu körleşme heveslendirici medya ikonları aracılığı ile yürütülmektedir. Bu ikonlaştırmada özellikle kadın, günümüzde teşhir edilerek yeni bir pazarlama aracı

olarak kullanılmaktadır. Kadın bedeninin reklam, tanıtım, sözde sanat, eğlence alanlarında pazarlama metası haline getirilmiş olması hem kadın hem erkek hem de aile ve toplum açısından hazin bir durumdur. Ailenin çözülmesinde bu sömürü kültürünün önemli bir yeri vardır.

Medya aracılığı ile yürütülen küresel algı operasyonları; öncelikle kapitalist bir mantalite ile işletildiği için insanları tüketime odaklamaktadır. İkincisi, seküler ve ahlak dışı unsurları sürekli gündem yaparak doğallaşmasını sağlamakta ve kültürel kodları izole etmektedir. Üçüncüsü, psikolojik argümanlarla insanların özgür iradelelerini ipotek altına alarak siyasi ve ideolojik eğilimlerine bilinçli olarak müdahale etmektedir. Dördüncüsü de ahlak dışı unsurları özendirerek insanların yaşam algılarını ifsat etmektedir.

Medya aracı olarak; özelde televizyon genelinde ise sinema, müzik gibi tek kutuplu aktarım araçları özellikle kültürel dokumuzla uyuşmayan kavramları yaymakta, babasız anne-kız figürü, yalnız ve güçlü kadın vurgusu yapmakta, öğretmenlik gibi haysiyeti yüksek meslek gruplarını küçümsemekte, flört ve aldatma gibi millîtimizin değerleriyle ters düşen ilişkileri özendirmekte ve müstehcenliği hızla yaymaktadır.

İnternet ise birçok alanda insan hayatını teknolojik alanda kolaylaştırmakla birlikte birçok risk ve tehdidin de zaman içerisinde doğmasına neden olmuştur. İnternet, hayatımızın hemen hemen tüm alanına girdiği için çok geniş bir sahaya sahiptir. Bundan dolayı sınırlı olarak sadece aileyi doğrudan ilgilendiren bazı risk kategorilerden bahsetmek yeterli olacaktır.

İçerik Riskleri: Kışkırtıcı şiddet söylemleri ve görselleri, nefret söylemleri ve görselleri, ırkçı söylemler ve görseller, cinsellikle ilgili içerikler; derecesine göre kullanıcılarda olumsuz etkiler bırakmaktadır. Bununla birlikte yanlış ve zararlı bilgiler de, bu bilgilere ulaşan her internet kullanıcısı için ayrı bir risk oluşturmakta ve internette bilgi kirliliğine sebep olmaktadır.

Temas Riskleri: Temas riskleri, çevrimiçi ve çevrimdışı olmak üzere literatüre girmiştir. Çevrimiçi iletişim; siber zorbalık, çocukların cinsel istismarı ve gizlilik ihlalleri olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Buna ek olarak da çevrimiçi ortamda özellikle çocukların tanımadığı insanlarla iletişime geçmesi istismarı açık hale getirerek dramatik sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Ticari Riskler: Kimlik hırsızlığı, bir başkasına ait kişisel bilgilerin yetkisiz olarak kullanılması suretiyle işlenen dolandırıcılık yöntemidir. Kredi kartı ve internet bankacılığı bilgileri, şifre ve parolalar, elektronik posta ve diğer önemli kişisel bilgilerin bir başkası tarafından çıkar sağlamak amacıyla kullanıldığı bir dolandırıcılık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Göç ve Çarpık Kentleşme

Türkiye’de 1950’li yıllarla birlikte giderek yoğunlaşan iç göç sürecinde kent yoğunluğu hızla artmıştır. Sanayi ve hizmet sektörlerinde toplam üretim payının yükselmesi ve bu sektörlerde istihdamın artması ile kentler daha da önem kazanmıştır. Bu durum, kentsel yerleşim yerlerindeki aile kurulma sürecini kırsal yerleşim yerlerindeki aile kurma sürecinden farklılaştırmıştır. Ailelerin kurulmasında eğitim seviyesi ve özellikle mülkiyet sahibi olma gibi hususiyetler önem kazanmaya başlamıştır.

Göç sebebiyle kontrolsüz büyüyen şehirler çarpık kentleşmeyle beraber çarpık kişilikler de üretmiştir. Modern hayatta tüketimin bir kültüre dönüşmesi ve ekonomik özgürlüğün sınırları zorlayan bir bozguna kapı aralaması, aile açısından ciddi bir risk oluşturmuştur.

Çocuklarımızın zaman geçirdikleri yerler “Ben” idrakimizi karşılamamaktadır. Mekânlarımız, şehirleşmemiz bizi muhafaza edecek şekilde değil, dönüştürecek şekilde kurgulanmaktadır. Şehir, insanların düşüncelerini şekillendirir. Bu yönü ile milletimiz şehirlerinden olumlu olarak beslenememektedir. Şehirlerin sosyal mekânlarına ek olarak sosyal altyapı yetersizliği de aile olgusunu etkilemiştir.

İmar politikaları komşuluk ilişkilerini zedelemektedir. Yaşam kalitesinin yüksek olduğu ülkelerde çok katlı binalardan vazgeçilirken biz de rant ekonomisine dayalı binalar kültürel doku düşülmeden inşa edilmektedir.

Çalışma Hayatının Zorlukları

Toplum içinde belli bir iş bölümüne dayanan çalışma hayatı günümüzde bazı özel koşul gerektiren alanlar hariç erkek-kadın statüsünden bağımsız olarak ilerlemektedir. Buna bağlı olarak aile içi dinamiklerde de farklı dönüşümler yaşanmaktadır.

Çalışma hayatının aileyi etkileyen en önemli noktası ise kadının tam zamanlı olarak çalışması mevzuudur. Bu konu kapsamında özellikle şu tespitler önem arz etmektedir:

❖ Kadının tam zamanlı çalışması, bütün gün yorulması, akşam eve geç saatte gelmesi kadının fitri olarak yoran, yıpratıcı bir mevsimdir. Bu durum kadını psikolojik olarak etkilemektedir. Bu aileye olumsuz olarak yansımaktadır.

❖ Kadının tam zamanlı çalışması, çoğunlukla dar gelirli ailelerde eşin asgari ücretle veya daha düşük maaşla çalıştığı yapılarda görülmektedir. Böyle durumlarda kadın, istemese de düşük ücretlerle çalışmak durumuna itilmektedir. Bu da ailede eşler arası ve çocuklara yansıyan sıkıntıları doğurmaktadır.

❖ Kadının tam zamanlı çalışması ailede rol çatışmasına sebebiyet vermektedir.

❖ Kadının tam zamanlı çalışması aile fertlerinin akrabalık ilişkilerini ve sosyalleşmesini zayıflatmakta ve tatil anlayışını değiştirmektedir.

❖ Kadının tam zamanlı çalışması çocukların bakıcı veya kreşlerde büyümesini tetiklemekte ve bu da küçük yaşta çocuğun anne-babadan ayrı, sevgi ve kültür bağından uzak kalmasına sebebiyet vermektedir.

Yasal Düzenlemelerin Eksiklikleri

Toplumun inşası ve sosyal, siyasal, ekonomik yapısı bakımından taşıdığı önem dolayısıyla aile, ulusal ve uluslararası platformlarda oluşturulan hukuki metinlerde sürekli olarak gündeme alınmaktadır. Bu sebeple, aileye dair çalışmalarda, devlet politikaları ve hukuki düzenlemeler bakımından değerlendirmeler yapılması kaçınılmazdır. Fakat yapılan politikalar ve düzenlemeler deneme - yanılma yoluyla oluşturulmaktadır. Nitekim vuku bulan olaylar üzerinden hareket eden bir anlayışla sorunların çözümü de ıskalanmaktadır. Özellikle aile ile ilgili meseleler, tecrübe edilmeden öngörülebilmelidir. Bu öngörüler de sağlıklı bir şekilde değerlendirilerek politikalara ve düzenlemelere yansıtılmalıdır.

Ayrıca politikalar ve düzenlemeler bir bütün olarak değil de, sadece kadını, sadece erkeği, sadece çocuğu ya da bir durumu ele alarak oluşturulduğu için aile yapısının korunmasına ve güçlendirilmesine hizmet etmemektedir. Oysa devlet politikaları ve hukuki düzenlemeler cinsiyetler üzerinden yapılan ayrımcılığa değil bizatihi ailenin korunmasına hizmet etmelidir. Aile bireylerini kadın ve erkek olarak ayıran düzenlemeler ebeveyn olgusunu ve anne-baba kavramını yıpratmaktadır.

Aile Yapısının Bozulmasıyla Ortaya Çıkan Problemler

Ailenin makro ve mikro düzeyde üstlendiği işlevler, sanayileşme ve kentleşme süreçlerinde yaşanan sosyo-kültürel değişimler neticesinde modern öncesi döneme göre oldukça azalmıştır. Ahlaki yozlaşmanın artmasıyla yaşanan tecrübelerde ise ailede olumsuz birçok faktörün daha belirgin olarak yaşandığı tespit edilmiştir.

Aile İçi Şiddet

Ülkemizde aile içi problem denilince akla ilk olarak “şiddet” gelmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetten en fazla çocuklar etkilenmektedir. Ancak “Kadına şiddet, çocuğa şiddet...” gibi sürekli tekrarlanan klişe sözlerle şiddetin aile üzerinden tanımlanması, aile önünde zihinsel bir engelle yol açmakta, gençlerin evlenmeden korkmalarına sebep olmaktadır. Bunun yerine toplumun bütün kesimlerinde görülen şiddetin toplumsal bir sorun olarak ele alınması ve etkin şekilde mücadele için sadece hukuki değil bir zihniyet dönüşümüne katkı sağlayacak çok yönlü politikalara ağırlık verilerek mücadele edilmesi gerekmektedir.

Fiziksel şiddete gerekçe olarak gösterilen davranışların başında aldatma ve aldatma şüphesi gelmektedir. Kadınların %13'ü, kadınların eşlerine karşı çıkmaları halinde fiziksel şiddetin uygulanabileceğini düşünmektedir. Kadınların %58'i, erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasının hiçbir gerekçesi olamayacağını düşünmektedir.

Fiziksek şiddete ek olarak günümüzde sözlü, cinsel, sosyal, ekonomik, duygusal gibi farklı türde eylemlerle de şiddet kategorisinde tanımlanır hale gelmiştir.

Boşanmalar

2015 yılında 602.000 evlenme olurken 200.000 boşanma başvurusundan 131.000'i boşanma ile gerçekleşmiştir. Boşanan çiftlerin %21'i boşandıktan bir ay sonra aynı eş ile tekrar evlenmektedir. Boşanan çiftlerin büyük bir bölümünün boşanma öncesi destek ve danışmanlık almadığı görülmektedir. Boşanma sürecinde çiftlerin %68'i profesyonel bir destek ve danışmanlık yardımını almadıklarını, %32'si de muhtar ya da bölgesindeki kanaat önderi olarak gördükleri kişilerden yardım aldıklarını ifade etmektedirler.

Boşanma sonucu parçalanmış aileler oluşmakta ve sonuçta özellikle çocuklar bundan oldukça olumsuz etkilenmektedir. TÜİK boşanma sebeplerini; aldatma, aldatılma, içki ve kumar, dayak/kötü muamele, saygısız davranma, sorumsuz ve ilgisiz davranma, yüz kızartıcı suç, çocuk olmaması vb. nedenler başlığında toplamıştır. Yapılan bir araştırmada ailesinin yanında kalan çocuklarda sigara içme oranı %35 olarak tespit edilirken, bu oran boşanmış aile çocukları için erkeklerde %46'ya ulaşmaktadır.

Gerek kırsal gerekse kentsel bölgelerde son yıllarda boşanmaların arttığı gözlenmektedir. Ancak nedenler itibari ile bakıldığında; kentsel bölgelerde içki, kumar, dayak, kötü muamele, sorumsuz ve ilgisiz davranma, yüz kızartıcı suçlardan dolayı boşanmaların daha çok görüldüğü tespit edilmiştir. Kırsal bölgelerde ise, çocuk olmaması gibi bazı geleneksel nedenlerin boşanmaya neden olduğu tespit edilmiştir. Kırsal göç sonucu boşanma olaylarının daha çok nedene bağlı olarak artabileceği beklenen bir gelişmedir. Kentleşme ile orantılı olarak aile içi şiddet ve boşanmalarda da artışlar olmaktadır.

Boşanma oranları muhafazakâr ya da laik yaşam tarzı yaşayanlarda farklı değildir. Çünkü tüketilen kaynak aynıdır.

Toplumumuzda kadın ve kız kavramları üzerinden yozlaşma yapılmaktadır. Günümüzdeki gençlerin karşı cins ile ilişkileri tarif edilirse; so-kağın başında tanışmakta, ortasında evlenmekte, sonunda ise ayrılmaktadırlar.

Yurtlarda 50.000'e yakın kimsesiz, bakımsız, muhtaç çocuk var ama bunların %95'inin anne ya da babası veya anne-babası var olduğu halde özellikle boşanma sebebiyle yurttan kalmaya mecbur bırakılmışlardır.

Yurtlarda kalan çocuklara, "Siz evlendiğinizde çocuklarınıza ne yapacaksınız?" diye sorulduğunda, "Falanca yerdeki yurt daha iyi çocuğumu oraya vereceğim." cevabını vermektedirler. Yani yurtlarda kalan çocukların zihinlerinde aile algısı oluşmamaktadır.

Bireyselleşme

Sanayileşme ve modernleşme ile birlikte bireylerde yaşanan değişimler aile olgusunda da farklılıklar meydana getirmiştir. Toplumun içinde kendini tek başına konumlandıran birey, ailenin içinde (anne, baba, kardeş, evlat) kendine yer edinmekten ziyade, birey olarak kendi kimliğini ortaya koyma peşine düşmektedir. Fakat bu

durum bireyin kendine ve topluma yabancılaşmasını ve yalnızlaşmasını da beraberinde getirmektedir.

Değerler ve normlardaki değişme, bireyci yapıda herkesin kendine göre değer yargılarını benimsemesine, her bireyin kendi kuralını koymasına ve toplumda normsuzluk durumlarının ortaya çıkmasına; toplumsal değer ve ahlak kullarının yetersiz kalması da bireyin toplumla sağlıklı ilişkiler geliştirmesine yol açmaktadır.

Ahlaki Yozlaşma

Aile yapısındaki olumsuz değişimler, topluma da olumsuz olarak yansımaktadır. Ebeveynin boşanmış olması ya da iş yaşamında aktif olmasından kaynaklanan aile içi iletişim eksikliği, çocukların ailede öğrenmesi gereken ahlaki değerleri tam olarak öğrenememelerine ve bu değerlerden yoksun olarak yetişmelerine neden olmaktadır.

Bu bağlamda özellikle ahlaki değerlerin öğretimindeki eksiklik sonucu ortaya çıkan; sigara ve alkol kullanımı, cinsel suçlara karışma, hırsızlık ve cinayet gibi pek çok olumsuz davranış, be-

lirli bir süre sonra bireysel nitelikli ahlaki problem olmaktan çıkarak artık toplumsal nitelikli sorunlara dönüşmektedir.

Burada şunu ifade etmek gerekir, bu olumsuz davranışların ortaya çıkmasında ahlaki değerlerin öğretilmemesi tek neden olmamakla birlikte en önemli nedenlerden birisidir.

Ülkemiz açısından bir değerlendirme yapılacak olursa, geçmişte Batı'da yaygın olarak rastlanan boşanma olayı ve buna paralel artış gösteren nikâhsız birlikte yaşama alışkanlığı gün geçtikçe ülkemizde de artış göstermektedir. Özellikle son dönemlerde televizyon ekranlarında yaygınlık kazanan, nikâhsız birlikte yaşama ve aile içi çarpık ilişkiler, toplumsal ahlaka önemli ölçüde zarar vermektedir.

Psikolojik ve Sosyal Sorunlar

Aile sıcaklığından uzak kalan çocuklarda biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan ciddi problemler ortaya çıkmaktadır. Bunlar içinde özellikle psikolojik ve sosyal sorunlar daha ön plana çıkmaktadır.

Özellikle çocukların yaşadığı psikolojik ve sosyal sorunlar sorumlu anne ve baba olgusunun

zayıfladığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, bir babanın yokluğunda ortaya kişilik ve vicdan gelişimi eksikliği çıkmaktadır. Zira çocukların davranışlarının oluşumunda ve kontrol edilmesinde babanın büyük sorumluluğu vardır. Babanın olmadığı yerde çocuğun davranışları da saldırganlaşabilmektedir. İkincisi annenin varlığına bağlı olarak sevgi, bakım ve davranış aktarımı önem arz etmektedir.

Çocuklarda ortaya çıkan önemli bir etki de klinik ve sosyal sorunlardır. Bu bağlamda boşanmanın sonucunda çocuklarda depresif davranışlar ortaya çıkabilirken, stres ve saldırganlık da diğer klinik vakalar olarak görülmektedir.

Bunun yanı sıra yine boşanmış aile çocuklarında, anlaşma ve uzlaşma konularında daha yetersiz olma, sosyal ilişkilerde başarısız olma ve içe kapanma gibi bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Bunlara ek olarak, kırdan kente hızlı bir göç yaşanması, yeterli donanım ve mesleki beceriden yoksun insan kitlelerinin kentlerde yoğunlaşmasına yol açmakta, aynı zamanda nüfus hareketlerinin bu denli hızlı olmasına mahsuben farklı yörelerden gelen insanlar arasında uyum sorunları yaşanabilmektedir.

Kentler ise bu nüfusu emme kapasitesinden yoksun olduğu için sağlıklı mahalleler ortaya çıkmakta, işsizlik ve yoksulluk artmakta, sosyal kontrol ve dayanışma ağları zayıflamaktadır. Ayrıca göç ile birlikte oluşan uyum sorunları ve toplumsal değişme nedeni ile bireyler ve aileler, toplumsal ve bireysel sorunlarla kentlerde daha fazla karşı karşıya kalmaktadır.

Büyük kentlerde görülen sokak çocukları ve sokakta çalışan çocuklar sorunu, suç, intihar vakaları, alkol ve madde kullanımının artması bu olumsuz gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Sokak çocukları olarak tanımlanan korumasız çocuklar, çoğunlukla kötü alışkanlıklar edinmekte ve istismar edilmektedirler. Anne babası sağ olan çocuklarda uyuşturucu kullanma oranı %3,4 olduğu halde anne-babası olmayan çocuklarda bu oran %15,8'e kadar yükselmektedir.

Mahremiyet Kaybı

Modern teknolojik araç-gereçlerin yaygınlaşmasıyla her an herkesin her şeye ulaşması, hatta neredeyse herkesin her şeyi yaşıyor olması ailede ve toplumda mahremiyeti öldürmüştür.

Aileyi alenileştirerek kamusal olguya çevirmektedir. Son yıllarda aile ile ilgili “mahrem” konuların televizyon ve gazetelerde yer alması, bu açıdan çarpıcı örneklikler meydana getirmektedir.

Bu durum özel olan her şeyin ortadan kalkarak sıradanlaşmasına sebep olmuştur. Modern hayatın bir sonucu olarak gittikçe belirginleşen seküler ideolojik işleyiş aileyi aşındırıcı bir zemini oluşturmada kararlı görünmektedir. Bu ideoloji kendi içerisinde yeni, kutsallardan arındırılmış bir yaşam tarzı, bir aile formu, ilişki ağı ve bir dil sunmaktadır.

Öneriler ve Çözüm Yolları

Necip milletimizin öz benliğinin oluşmasında en önemli etkilere birine sahip olan “aile”, aynı zamanda her türlü ahlaki yozlaşmayı önleyen temel bir kurum, ulvi bir kaledir. Ancak ülkemizde ve dünyada yaşanan ahlak buhranı neticesinde aile mefhumu devlette, toplumda, aile içinde ve fertlerde giderek sorun haline dönüşmektedir.

Bu minvalde yaşanan sıkıntıların şuurunda bireyden devlete bazı önleyici, rehabilite edici tedbirlerin alınması ve çözümlerin ortaya konulması gerekmektedir.

Önleyici Tedbirler

❖ Modernitenin yeni dünya tasavvuru ve buna bağlı olarak ürettiği seküler kavramlara karşı kendi değerlerimizi ve kavramlarımızı merkeze alan bir hayat modeli planlamak ve aileyi buna göre şekillendirmek gerekir. Bu bağlamda modern kültürün çatışmacı bir yaklaşımla bozduğu Allah-insan, insan-insan, din-dünya, dünya ahiret, kadın-erkek ilişkileri yeniden öz eksenine oturtulmalıdır.

❖ Modern kültürün kadın-erkek eşitliği temeline oturttuğu cinsiyetler arası ilişkiyi kadın-erkek eşdeğerliliği üzerine kurmalı ve buna uygun politikalar geliştirilmelidir.

❖ Kültür tarihimizde birey ahlakı, toplum ahlakı, devlet ahlakı ve düzen ahlakı şeklinde belirlenen ahlak eğitimi, teorik ve pratik yönleriyle bir eğitim politikası olarak ele alınmalı ve orta öğretimden üniversite sonuna kadar zorunlu dersler arasında yer almalıdır.

❖ Tüketim kültürünün ağırlıklı olarak kadın üzerinden teşvik edilmesini, kadın bedeninin reklam, tanıtım, sözde sanat, eğlence, televizyon, yazılı basın ve magazinde bir meta, cinsel bir obje gibi kullanılmasını önlemek için caydırıcı hukuki düzenlemeler yapılmalıdır.

❖ Çalışan-çalışmayan kadın sınıfı oluşturacak politikalardan kaçınılmalı, kadının çalışmasını yüceltmek üzere küçümsenmeye başlanan anneliğin yeniden gündeme getirilerek değeri hatırlatılmalı, çalışan kadınlar açısından çocuğun annesi ile geçireceği zaman dilimi arttırılmalıdır.

❖ Modern dünyanın özgürlük çerçevesinde gördüğü cinsel yönelimlere karşı nikâhın önemi

ve değerini vurgulayıcı politikalar güçlendirilmelidir.

❖ Sadece çocuğu merkeze alan dar bir aile vizyonu yerine ailenin bütünü esas alan bir aile yapısı teşkil edilmelidir.

❖ Toplumun bütün kesimlerinde görülen şiddet eğilimleri toplumsal bir sorun olarak ele alınmalı ve etkin şekilde mücadele için sadece hukuki değil bir zihniyet dönüşümüne katkı sağlayacak çok yönlü politikalara ağırlık verilerek mücadele edilmelidir.

❖ Kadını güçlendirme adına erkeği rencide eden, ezen ve bir başka açıdan çatışmayı körükleyen, milletimizin dokusuna uymayan, kadına başka açıdan zulme dönüşen Batı tarzı düzenlemeler kaldırılmalıdır.

❖ Kadını özgürleştirme, kadını erkeğe karşı güçlendirme ve kadın-erkek eşitliğini her alanda pekiştirme adına ortaya çıkan post modern feminizmin “toplumsal cinsiyet eşitliği ya da adaleti” politikalarının desteklenmesinden vazgeçilmelidir.

Rehabilite Edici Tedbirler

❖ Modernitenin kaçınılmaz sonuçları olan kentleşme, sanayileşme, göç, bireysel yaşam gibi olgulara karşı aile yeniden manevi değerlerle teçhiz edilmelidir.

❖ Doğal olarak mahrem yapıya sahip olan aile kurumu, hukuk üzerinden değil kendi iç dinamiklerine bağlı ahlaki örgü çerçevesinde kurgulanmalıdır. Hukuk kişiyi ve kurumu dıştan, ahlak ise içten kuşatan bir özelliğe sahiptir. Arkasında ahlaki değerlerin yer almadığı bir hukukun da mahrem bir alanda sonuç vermesi beklenmemelidir.

❖ Aile konusunda doku uyumsuzluğu bulunan Batılı normlara bağlı düzenlemeler yerine kendi değerlerimiz doğrultusundaki faaliyetlere ağırlık verilmelidir.

❖ Aileyi, modern dünyanın çatışmacı ilişkileri dengelemek amacıyla ürettiği seküler haklar üzerinden değil medeniyeti kuran “kendinden verebilme” temelli vazife ve sorumluluk bilinci üzerinden yükseltecek politikalar inşa edilmelidir.

❖ Aile içi sorunların öncelikle aile içinde çözülmesi esas alınmalı bu bağlamda karı-kocanın kendi aralarında gideremedikleri uyuşmazlıklar için aile büyüklerinin ya da o çevrelerde sözü dinlenen âkil insanların devreye girebileceği bir “Hakemlik Müessesesi” modeli öngörülmesi, hukuka son çare olarak başvurulmalıdır.

❖ Doğru hak anlayışına dayanan, ailede huzur ve sakineti temin edici bir zihniyet dünyasının inşası doğrultusunda politikalar geliştirilmelidir.

❖ Aile kurumunun fertlerini tek başına kadın, tek başına çocuk, tek başına erkek şeklinde bütünden koparılmamalıdır.

❖ Bunun yerine aile içindeki değer yüklü kavramlar üzerinden tanımlayıp evi yuva, kadını eş, erkeği koca, çocuğu yavru, çocuklar açısından büyükleri dede ve nine gibi değer yüklü konumları üzerinden tanımlayıp parçaları yeniden yerlerine yerleştirmek, akrabalar arası ilişkileri korumak, geliştirmek üzere çeşitli politikalar teşvik edilmelidir.

❖ Ailenin korunması, aile fertlerinin birbirlerine karşı merhamet ve sorumluluk duyguları-

nın artırılması ve ahlaki yozlaşmanın durdurulması için aile ve evlilik eğitimi devlet tarafından örgün eğitime konulmalıdır.

❖ Bu çerçevede ilkokuldan itibaren aile ve değerler eğitimi zorunlu ders olarak okutulması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

❖ Yaşanılan mekânların bireysel hayata değil, aile hayatına uygunluğunu özendiren yapılar inşa etmeye yönelik teşvik edici konut politikaları geliştirilmelidir.

❖ Çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal gelişiminin korunmasında yaygın ve örgün eğitim kurumlarındaki uyuşturucu gibi kötü alışkanlıkların önlenmesi adına uzun soluklu projeler geliştirilmeli ve bu alanda yaygın projeler desteklenmelidir.

Öneriler ve Çözüm Yolları

❖ “Önce ahlak ve maneviyat” düsturu ile devleti ve toplumun tüm katmanlarını kapsayan topyekûn bir manevi kalkınma programı hazırlanması gerekmektedir.

❖ Devlet, birinci dereceden çocuğa ve aileye zeval getirebilecek ahlaki tahrip edici unsurların

önüne geçmek için “Çocuğu, Aileyi Koruma Yüksek Kurulu” gibi üst kurullar oluşturması gerekmektedir.

❖ Küresel ahlaki tehditlere karşı “Dünya Medya Teşkilatı”, “Uluslararası Haber Ajansı”, “Kadın, Aile ve Çocuğu Koruma Teşkilatı” gibi küresel organize kuruluşlar oluşturulmalıdır.

❖ Hükümetin Avrupa Birliği normları gibi aile yapısını bozan politikalardan vazgeçmesi gerekmektedir.

❖ Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, politik kadın yaklaşımlarından ziyade merhamet ve adalet ekseninde aileyi koruyucu politikalar üretmelidir.

❖ Ev hanımlığı sosyal bir meslek olarak görülerek çalışan statüsünde sigortalanması gerekmektedir.

❖ Ailedeki ahlaki yozlaşmayı tetikleyen medya unsurlarının RTÜK tarafından engellenmesi gerekmektedir.

❖ Yazılı ve görsel medyada yer alan bütün yayınların Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı denetiminden geçmesi gerekmektedir.

❖ Ekonomik gerekçelerden dolayı evlenemeyen kişilere faizsiz kredi imkânları sağlanmalıdır.

❖ “Aile Danışmanı” atamasında sadece diploma esas alınmamalı. Evlilik tecrübesi, yaşı, akademik kariyeri yetkin olan kişiler üzerinden atama yapılması gerekmektedir.

❖ Her türlü müstehcen neşriyat ve yayınların durdurulması ve izinlerinin iptal edilmesi gerekmektedir.

❖ Ahlaki yozlaşmayı yaygınlaştıran gençler derhal kapatılması gerekmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak aile, dünyada hiçbir ferdi dışında bırakmayan özel bir yapıdır ve üzerinde meydana gelen değişimler, gelişmeler herkesi yakinen ilgilendirmektedir. Budan dolayı toplumu oluşturan bütün kademeler bir nefis muhasebesi yapmalı ve müspet bir yaklaşım geliştirmelidir.

Her ne kadar modern dayatmalara karşı geleneksel olanın korunmasına ağırlık verilse de modern sorunlara farklı çözüm yolları bulunmak için çaba sarf edilmelidir.

Unutulmamalıdır ki, ailelerin sağlıklı olabilmesi için en önemli şart annedir. Annenin şefkatli eli çocuğa mutlaka değmelidir. Kadının evine döndürülmesi ve anneliğin yüceltilmesi kadar erkeğin de evine döndürülmesi, aileyi merkezine alan bir zihniyete büründürülmesi gerekmektedir. Çünkü aileyi ancak kadın ve erkeğin karşılıklı sorumlulukları ile sevgi ve saygı diri tutabilir.

Binaenaleyh aile, değindiğimiz tüm sıkıntılara, yaşanan güçlü yozlaşmalara rağmen hâlâ yegâne sığınacak yer ve insanlığı kurtaracak en önemli kaledir.

